

Dialektika negativní a afirmativní teologie v antickém novoplatonismu a novopythagoreismu

Václav Němec

S aplikací negativní a afirmativní teologie na nejvyšší božství se v různých obdobách setkáváme u řady představitelů antického středo- a novoplatonismu. Ve svém příspěvku se zaměřím na zvláštní juxtapozici či „dialektiku“ negativní a afirmativní teologie, pro niž je typické, že tematizuje transcendentní božství ze dvou různých perspektiv, přičemž jednou se toto božství ukazuje jako „souřadné“, jednou jako „nesouřadné“ s rovinou různosti, reflexivity a inteligibility. S takovouto dialektikou souřadnosti a nesouřadnosti se v různých variantách setkáváme v anonymním *Komentáři k Parmenidovi* z turínského palimpsestu či v theologických spisech Maria Victorina, kde je pozornost soustředěna především na vztah transcendentního Jedna a inteligibilní trojiny existence – život – myšlení. Pokusím se ukázat, že tato specifická juxtapozice či dialektika má svůj předobraz v antickém novopythagoreismu, konkrétně u Eudora z Alexandrie, kde je ovšem spojena se specifickou problematikou pythagorejského učení o principech: ve snaze o smíření monistické a dualistické verze učení o principech Eudoros jednou pojímá Jedno jako jediný princip vyvýšený nad protiklady, podruhé jako součást polarity protikladů Jedno – neurčitá dvojina. V anonymním *Komentáři k Parmenidovi* je pak tato metoda při užití velmi podobné terminologie aplikována na problematiku vztahu transcendentního Jedna (ztotožněného s „jedním“ první hypotézy Platónova *Parmenida*) a intelektu (ztotožněného s „jedním“ druhé hypotézy) s jeho reflexivní strukturou explikovanou právě pomocí trojiny existence – život – myšlení.